

Stosunek do NATO i obecności wojsk sojusznicznych w naszym kraju

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Przynależność Polski do NATO popiera 82% badanych (od czerwca 2016 roku wzrost o 3 punkty procentowe), w tym 45% stanowią jej zdecydowani zwolennicy. Jedynie trzech na stu Polaków (3%) jest przeciwnych członkostwu naszego kraju w Sojuszu Północnoatlantyckim.

- ▶ Większość (59%) respondentów sądzi, że w chwili obecnej Polska może być pewna zaangażowania sojuszników z NATO w ewentualną obronę naszych granic (od czerwca 2016 roku wzrost o 2 punkty procentowe). Wątpi w to 28% badanych.

- ▶ Po roku 2005 znacząco wzrosła akceptacja stałej obecności wojsk innych państw NATO na terytorium Polski, a poparcie dla ich stacjonowania w naszym kraju jest od czerwca ubiegłego roku najwyższe w historii badań CBOS. Nadal blisko dwie trzecie Polaków (65%) uważa, że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO. Przeciwną opinię wyraża niespełna jedna czwarta ankietowanych (24%).

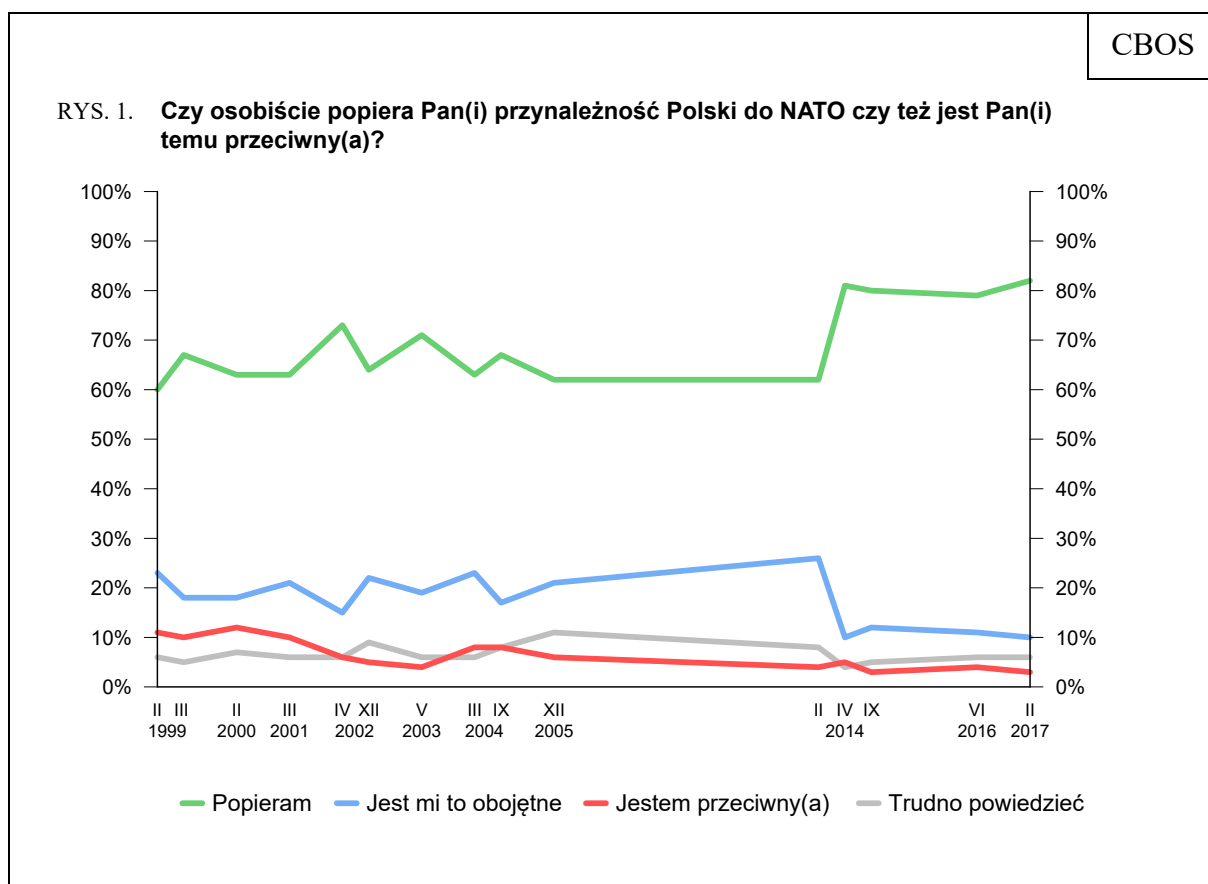
Wybór Donalda Trumpa na prezydenta Stanów Zjednoczonych Ameryki – wielokrotnie wypowiadającego się krytycznie o funkcjonowaniu NATO i nadmiernych obciążeniach, jakie ponosi jego kraj, aby zapewnić bezpieczeństwo innym państwom, które same nie przeznaczają wystarczających środków na cele obronne – a także domniemania dotyczące możliwych zmian w polityce USA wobec Rosji wywołały niepokój co do przyszłości Sojuszu Północnoatlantyckiego. Jednocześnie rok 2017 jest przełomowy ze względu na rozpoczęcie stacjonowania w naszym kraju sił sojuszniczych. Na ubiegłorocznym szczycie NATO w Warszawie zdecydowano m.in. o realnym wzmocnieniu bezpieczeństwa wschodniej flanki NATO. W Polsce stacjonować będą wojska – w systemie rotacyjnym – w ramach dwóch zasadniczych inicjatyw: natowskiej, wzmocnionej wysuniętej obecności (*Enhanced Forward Presence*) i amerykańskiej inicjatywy wzmocnienia regionu, tzw. *European Reassurance Initiative*. W ramach ERI w zachodniej Polsce (Żaganiu, Świątoszowie, Skwierzynie i Bolesławcu) rozlokowana została Pancerna Brygadowa Grupa Bojowa (*Armored Brigade Combat Team*). Oficjalne powitanie wojsk amerykańskich odbyło się w połowie stycznia br. Nasze lutowe badanie¹ dotyczyło m.in. stosunku Polaków do członkostwa Polski w NATO, ich opinii na temat ewentualnego zaangażowania sojuszników w obronę granic naszego kraju oraz stosunku do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO.

POPARCIE DLA CZŁONKOSTWA POLSKI W NATO ORAZ PEWNOŚĆ SOJUSZU I SOJUSZNIKÓW

W ciągu ostatnich osiemnastu lat przynależność Polski do NATO popierała zdecydowana większość Polaków, nigdy jednak pronatowskie postawy nie były w polskim społeczeństwie tak rozpowszechnione jak w ostatnich trzech latach. Wzrost poparcia dla członkostwa w NATO należy jednoznacznie wiązać z sytuacją na wschodzie Ukrainy. Jeszcze w lutym 2014 roku stosunek do przynależności Polski do NATO był zbliżony do notowanego

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (321) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 2–9 lutego 2017 roku na liczącej 1016 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

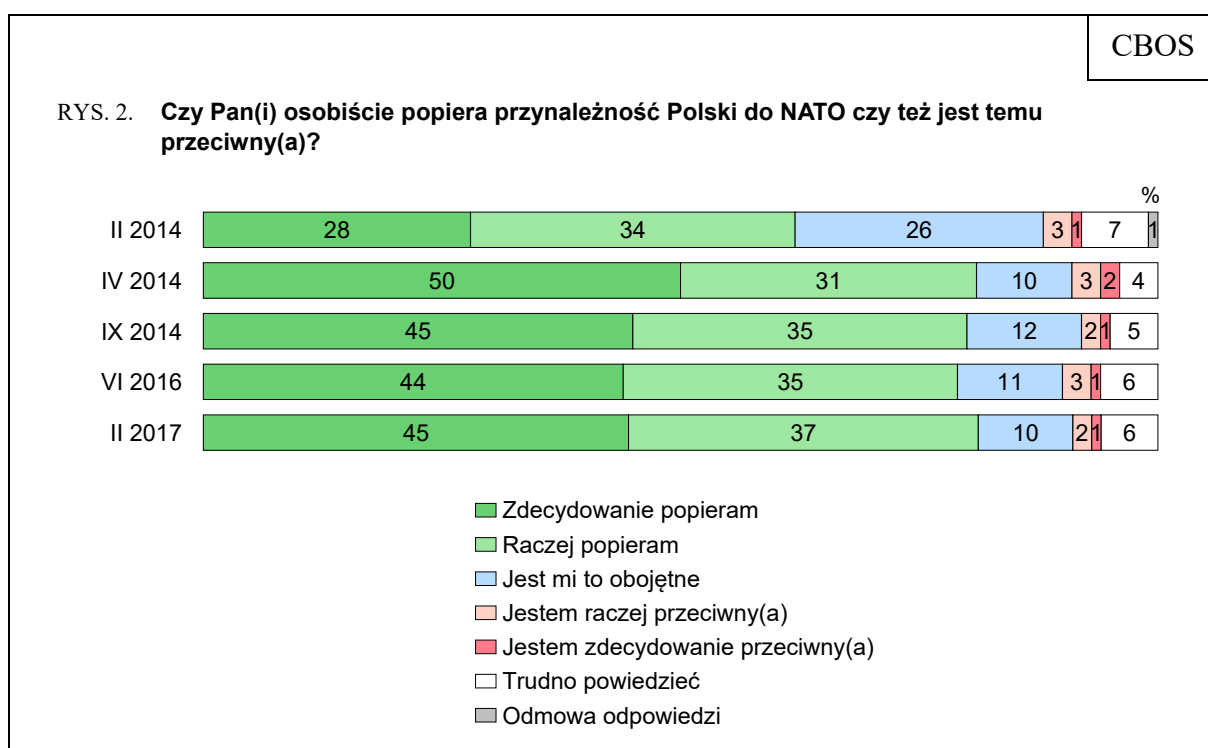
w przededniu przystąpienia naszego kraju do tej organizacji – 62% Polaków popierało członkostwo Polski w NATO, przy czym nieco więcej było zwolenników umiarkowanych niż zdecydowanych (odpowiednio: 34% i 28%), a 26% deklarowało wówczas obojętność w tej kwestii. Znaczący wzrost poparcia dla członkostwa naszego kraju w NATO odnotowaliśmy natomiast w kwietniu 2014 roku², po „referendum” na Krymie i aneksji tego półwyspu przez Federację Rosyjską, kiedy to aż cztery piąte badanych (81% – o 19 punktów procentowych więcej niż w lutym 2014 roku) popierało przynależność Polski do NATO, jednocześnie zaś zmalał odsetek osób twierdzących, że jest im obojętne, czy nasz kraj jest członkiem NATO czy też nie (spadek o 16 punktów od lutego 2014). Warto też podkreślić, iż ten nienotowany wcześniej poziom poparcia dla NATO zarejestrowaliśmy jeszcze przed atakami prorosyjskich separatystów na wschodzie Ukrainy i przed eskalacją przemocy w tym regionie.

Poparcie dla przynależności Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego nadal utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie – niewiele niższym niż w kwietniu 2014 roku i niemal niezmiennym od szczytu w Newport, kiedy to przywódcy państw NATO potwierdzili, że

² Por. komunikat CBOS „Polacy o bezpieczeństwie narodowym i NATO”, kwiecień 2014 (oprac. K. Kowalczyk).

priorytetem pozostaje gotowość do obrony sojuszników. Zgodzili się na utrzymywanie ciągłej obecności i aktywności w powietrzu, na lądzie i na morzu we wschodniej części Sojuszu, na zasadzie rotacji, i zdecydowali o utworzeniu tzw. szpicy, czyli kilkutysięcznych sił natychmiastowego reagowania, składających się z żołnierzy wojsk lądowych pozostających w wysokiej gotowości, zdolnych rozpocząć działania w ciągu kilku dni. Obecnie członkostwo naszego kraju w NATO popiera 82% badanych (o 3 punkty procentowe więcej niż w czerwcu ubiegłego roku), przy czym 45% stanowią jego zdecydowani zwolennicy. Jedynie trzech na stu Polaków (3%) jest temu przeciwnych. W zdecydowanej mniejszości pozostają też osoby niepotrafiące zająć stanowiska w tej kwestii (6%).

Warto przypomnieć, że przed rokiem 2014 najwięcej zwolenników członkostwa Polski w NATO odnotowaliśmy w kwietniu 2002 roku (pół roku po zamachu terrorystycznym na World Trade Center i uruchomieniu po raz pierwszy w historii NATO procedur związanych z art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego, który głosi, że atak na dowolne państwo należące do NATO jest równoznaczny z atakiem na cały Sojusz) oraz w maju 2003 roku (dwa miesiące po rozpoczęciu przez Stany Zjednoczone, przy wsparciu wybranych sojuszników spoza struktur NATO, wojny w Iraku). Trzeba też zaznaczyć, że sprzeciw wobec członkostwa Polski w NATO deklarowała zawsze relatywnie niewielka grupa badanych.

Z wielozmiennowych analiz statystycznych³ wynika, iż poparcie dla przynależności naszego kraju do NATO – tak jak w dotychczasowych badaniach⁴ – związane jest przede wszystkim z deklarowanym zainteresowaniem polityką. Niezależnie jednak od stopnia tego zainteresowania zwolennicy członkostwa Polski w Sojuszu dominują we wszystkich wyróżnionych grupach. Do największych zwolenników obecności naszego kraju w NATO zaliczają się badani deklarujący bardzo duże lub duże zainteresowanie polityką, uważnie śledzący to, co się w niej dzieje – 61% z nich popiera ją zdecydowanie, a niemal co trzeci (32%) – w sposób umiarkowany. Im mniejsze zainteresowanie polityką, tym mniej osób popiera przynależność Polski do Sojuszu, a tym częstsza jest obojętność w tej kwestii. O ile wśród badanych uważnie śledzących wydarzenia polityczne obojętność deklaruje jedynie 3%, o tyle wśród tych, których polityka praktycznie nie interesuje – aż 21%. Ponadto wraz ze spadkiem zainteresowania polityką rośnie odsetek respondentów niepotrafiących zająć stanowiska w tej kwestii (do 24% wśród deklarujących, że polityka ich praktycznie nie interesuje).

Tabela 1

Czy osobiście popiera Pan(i) przynależność Polski do NATO czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Jak określił(a)by Pan(i) swoje zainteresowanie polityką:			
	bardzo duże lub duże – uważnie śledzi Pan(i) to, co się dzieje w polityce	średnie – śledzi Pan(i) jedynie główne wydarzenia	nikłe, niewielkie – często umykają Pana(i) uwadze nawet ważne wydarzenia	żadne – praktycznie Pana(i) to nie interesuje
	w procentach			
Zdecydowanie popieram	61	51	32	20
Raczej popieram	32	36	46	30
Jest mi to obojętne	3	8	13	21
Jestem raczej przeciwny(a)	1	2	1	4
Jestem zdecydowanie przeciwny(a)	1	0	1	0
Trudno powiedzieć	1	3	7	24

Uwzględniając analizowane zmienne społeczno-demograficzne można stwierdzić, że stosunek do członkostwa Polski w NATO najbardziej związany jest z płcią i wykształceniem badanych. Poparcie dla przynależności naszego kraju do NATO deklaruje 89% mężczyzn (w tym 53% zdecydowanie ją popiera) i 75% kobiet (w tym 37% to zdecydowane zwolenniczki). Kobiety częściej niż mężczyźni podchodzą do kwestii członkostwa Polski

³ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

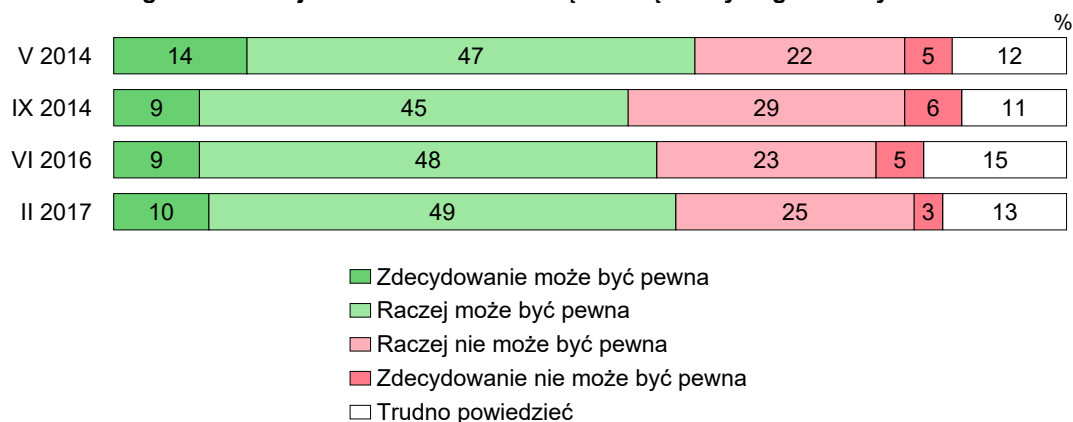
⁴ Zob. komunikat CBOS „Stosunek do NATO i obecności sojuszniczych wojsk na terenie Polski”, lipiec 2016 (oprac. B. Badora).

w Sojuszu Północnoatlantyckim z obojętnością (13% wobec 7%) lub nie potrafią określić swojego stanowiska w tej sprawie (10% wobec 2%).

Biorąc pod uwagę wykształcenie można zauważyć, że chociaż zwolennicy przynależności naszego kraju do NATO dominują we wszystkich wyróżnionych grupach, to najwięcej ich jest wśród osób z wyższym wykształceniem (56% tej grupy zdecydowanie popiera członkostwo Polski w tej organizacji, a 31% to umiarkowani zwolennicy). Im niższy poziom wykształcenia badanych, tym częściej deklarowana jest obojętność (od 7% wśród mających wyższe wykształcenie do 13% w grupie osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym), a także brak zdania w tej kwestii (od 4% wśród mających wyższe wykształcenie do 12% w grupie osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym). Warto dodać, iż od 2014 roku zwolennicy przynależności Polski do NATO dominują we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Obecnie rekordowo wysokie poparcie notujemy wśród mieszkańców największych miast, liczących 500 tys. i więcej ludności, oraz kadry kierowniczej i specjalistów wyższego szczebla (po 91%) – zob. tabelę aneksową nr 1.

Niemal taki sam jak przed ubiegłorocznym „warszawskim” szczytem NATO jest nie tylko stosunek do członkostwa Polski w tym sojuszu, ale praktycznie nie zmieniły się także przekonania Polaków dotyczące zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic. Obecnie 59% respondentów (od czerwca 2016 roku wzrost o 2 punkty procentowe) sądzi, że Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w tę obronę, natomiast 28% (bez zmian) w to wątpi. Chociaż łączny odsetek osób powątpiewających w zaangażowanie sojuszników z NATO w ewentualną obronę naszych granic jest taki sam jak w czerwcu 2016 roku, warto zauważyć, iż nastąpiło niewielkie przesunięcie z grupy zdecydowanie przekonanych, że Polska nie może być pewna zaangażowania swoich sojuszników, do grupy twierdzących, że raczej nie ma takiej pewności (zmiana o 2 punkty procentowe). Warto jednak dodać, że oceny w tym względzie – mimo poprawy – nadal są nieco gorsze niż w maju 2014 roku.

RYS. 3. **Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?**

Przeprowadzone analizy wielozmiennowe⁵ wskazują, iż na opinie w tej kwestii wpływ ma – tak jak w czerwcu 2016 roku⁶ – przede wszystkim ogólny stosunek badanych do przynależności Polski do NATO. Wśród zwolenników członkostwa zdecydowanie dominują ci, którzy są przekonani, że w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic (69% wśród zdecydowanych zwolenników przynależności do NATO i 63% wśród raczej ją popierających).

Tabela 2

Bezpieczeństwo Polski oparte jest na przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego (NATO). Czy, Pana(i) zdaniem, w tej chwili Polska może być pewna zaangażowania sojuszników w ewentualną obronę naszych granic czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Zdecydowanie może być pewna	17	4	3	0	0
Raczej może być pewna	52	59	27	17	13
Raczej nie może być pewna	22	24	40	54	24
Zdecydowanie nie może być pewna	3	1	5	15	4
Trudno powiedzieć	6	12	25	15	60

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Badani, którzy w kwestii członkostwa Polski w NATO wyrażają obojętność, najczęściej podchodzą do gwarancji sojuszniczych sceptycznie – 45% z nich sądzi, że Polska

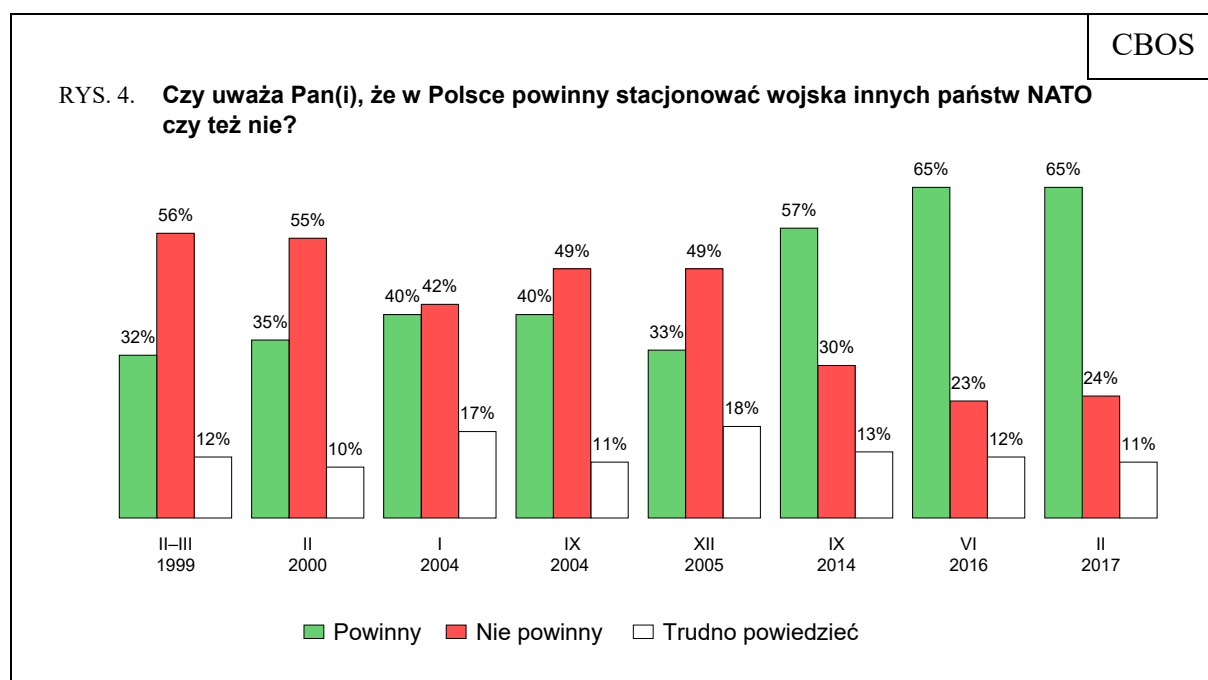
⁵ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

⁶ Zob. przypis 4.

nie może być pewna zaangażowania innych państw NATO w obronę naszych granic. Wśród nielicznych przeciwników naszej przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego zdecydowanie dominuje przekonanie, iż Polska nie może być pewna swoich sojuszników (69%).

STOSUNEK DO STACJONOWANIA W POLSCE WOJSK INNYCH PAŃSTW NATO

Po roku 2005 znacząco wzrosła akceptacja stałej obecności wojsk innych państw NATO na terytorium Polski. Obecnie – tak jak w czerwcu 2016 roku – blisko dwie trzecie badanych (65%) jest zdania, że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO, w tym 23% popiera to zdecydowanie, a 42% umiarkowanie. Przeciwnicy stałej ich obecności na terytorium naszego kraju stanowią obecnie niespełna jedną czwartą (24%) ankietowanych, przy czym większość z nich (18%) sprzeciwia się temu w sposób umiarkowany. Co dziewiąty respondent (11%) nie ma zdania w tej kwestii.

Należy podkreślić, że od czerwca ubiegłego roku notujemy najwyższe w historii badań CBOS poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO, choć zwolennicy stałej obecności sojuszniczych wojsk po raz pierwszy zdominowali jej przeciwników już we wrześniu 2014 roku, czyli po włączeniu Krymu i Sewastopola w skład Federacji Rosyjskiej i po wybuchu konfliktu zbrojnego na wschodzie Ukrainy. Warto też dodać, iż wcześniej obniżenie poziomu sprzeciwu i wzrost akceptacji stałej obecności wojsk innych

państw NATO w Polsce odnotowaliśmy w styczniu 2004 roku, kiedy w skład Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych w Republice Iraku wchodził polski kontyngent wojskowy; współdziałanie zatem polskich żołnierzy z wojskami innych krajów mogło się Polakom wydawać bardziej oczywiste niż w innych momentach historii.

Tabela 3

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	II–III 1999	II 2000	I 2004	IX 2004	XII 2005	IX 2014	VI 2016	II 2017
	w procentach							
Zdecydowanie powinny	8	9	12	15	8	20	23	23
Raczej powinny	24	26	28	25	25	37	42	42
Raczej nie powinny	35	29	21	24	26	22	17	18
Zdecydowanie nie powinny	21	26	21	25	23	8	6	6
Trudno powiedzieć	12	10	17	11	18	13	12	11

Z wielozmiennowych analiz statystycznych⁷ wynika, że poparcie dla stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO wiąże się przede wszystkim z ogólnym stosunkiem do przynależności naszego kraju do Sojuszu. Za stacjonowaniem w Polsce wojsk innych państw NATO opowiada się 80% zdecydowanych zwolenników członkostwa Polski w tej organizacji i 62% umiarkowanych. Opinie osób deklarujących obojętność wobec przynależności Polski do NATO są w tej kwestii podzielone, przy czym największa grupa jest przeciwna stacjonowaniu w Polsce wojsk innych państw NATO (43%). Nieliczni przeciwnicy obecności naszego kraju w Sojuszu Północnoatlantyckim w zdecydowanej większości (69%) sprzeciwiają się też stacjonowaniu wojsk innych państw NATO na naszym terytorium. Osoby niemające jednoznacznej opinii w kwestii przynależności Polski do NATO najczęściej nie potrafią także zająć stanowiska w sprawie stacjonowania wojsk sojuszniczych w naszym kraju (39%), a wśród pozostałych w tej grupie nieco więcej jest przeciwników niż zwolenników (34% wobec 27%).

⁷ Wykorzystano moduł *IBM SPSS Decision Trees*.

Tabela 4

Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO czy też nie?	Czy Pan(i) osobiście popiera przynależność Polski do NATO czy też jest temu przeciwny(a)?				
	Zdecydowanie popieram	Raczej popieram	Jest mi to obojętne	Jestem przeciwny(a)*	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Zdecydowanie powinny	40	13	5	0	2
Raczej powinny	40	49	32	24	25
Raczej nie powinny	11	21	33	34	21
Zdecydowanie nie powinny	4	5	10	35	13
Trudno powiedzieć	5	13	19	7	39

* Połączono odpowiedzi „Jestem raczej przeciwny(a)” i „Jestem zdecydowanie przeciwny(a)”

Spośród analizowanych zmiennych społeczno-demograficznych stosunek do stacjonowania w Polsce wojsk innych państw NATO najbardziej różnicuje płeć badanych, przy czym znacząco częściej popierają je mężczyźni (72%, w tym 30% w sposób zdecydowany) niż kobiety (58%). Nie ma jednak tak wyraźnych różnic między płciami, jeśli chodzi o odsetek sprzeciwiających się stałej obecności wojsk innych państw NATO na terytorium RP – 22% takich deklaracji wśród mężczyzn i 25% wśród kobiet. Wynika to z faktu, że kobiety znacznie częściej niż mężczyźni nie mają w tej kwestii wyrobionych poglądów (odpowiednio: 16% i 6%) – zob. tabela aneksowa 3.

Stosunek Polaków do przynależności naszego kraju do Sojuszu Północnoatlantyckiego oraz obecności wojsk sojuszniczych na terenie Polski jest niemal taki sam jak w czerwcu 2016 roku, czyli tuż przed ostatnim szczytem NATO, który odbył się w Warszawie. Nie zmieniły go znacząco ani wypowiedzi nowego prezydenta USA dotyczące tej organizacji, ani przybycie amerykańskich oddziałów do Polski. Ogólnie rzecz biorąc, można powiedzieć, iż od 2014 roku polskie społeczeństwo jest rekordowo pronatowskie, co można jednoznacznie wiązać z sytuacją na Ukrainie.

Opracowała
Barbara BADORA